

ATATÜRK'ÜN YOLUNDA İLERLEMELİYİZ

12 Şubat 2022

Yıldırım Koç

Atatürk, yoksul köylülüğün toprak ağalarına ve nicel ve nitel olarak gelişmemiş olan işçi sınıfının mavi yakalı kesimlerinin sermayedar sınıfa karşı etkili bir mücadelesinin olmadığı koşullarda, emperyalistlerin saldırısına karşı örgütlediği kitlenin gücünü, insanın insanı sömürmediği bir dünya doğrultusunda değerlendirdi. Çanakkale Savaşı'ndaki kahramanlığı ve askeri dehasıyla başarıyla sonuçlandığı Kurtuluş Savaşımız, Frunze'nin ifadesiyle, "yukarıdan aşağıya" bir toplumsal devrim gerçekleştirmesinde ona büyük güç verdi. Başka hiçbir kimse veya parti, arkasında böyle bir kahramanlık geçmişi olmadığından, yapılanları başaramazdı. Örneğin, o dönemde sırtını Sovyetler Birliği'ne dayayarak ayakta duran bir TKP'nin, Atatürk'ün yaptıklarını başarma şansı kesinlikle yoktu.

Atatürk yalnızca bağımsız ve demokratik bir Türkiye kurmadı; yaşanan, basit bir milli demokratik devrim değildi. Bu milli demokratik devrim, Türkiye'ye özgü bir sosyalizm doğrultusunda adım adım geliyordu. Bağımsızlığın sağlanması ve pekiştirilmesi, Osmanlı'dan devralınan toplumdan çağdaş bir millet yaratılması, kulların özgür yurttaşlara dönüştürülmesi mücadelelerinde, üretim araçlarının toplumsal mülkiyette olması (devletçilik) çok etkiliydi. Sağlık ve eğitim hizmetlerinin de devlet tarafından sağlanması bu süreçleri etkiledi. Milli demokratik devrim ile Türkiye'ye özgü bir sosyalizmin inşası süreçleri içiçe geçti.

Atatürk'ü burjuvazinin hizmetinde olmakla suçlamak kadar büyük bir hata, aymazlık veya iftira olamaz. Atatürk döneminde Türkiye burjuvazisinin büyük bölümü, Kurtuluş Savaşı yıllarında işgalci güçlerle yakın bir işbirliği içindeydi ve Yunan ordusunu çeşitli biçimlerde desteklemişti. Bu ihanetlerinin hesabının sorulmasından korkuyorlardı.

Atatürk'ün Türkiye'ye özgü bir sosyalizm anlayışının göstergelerinden biri, Osmanlı hanedanının mallarına ve dini vakıfların gayrimenkullerine devletin tazminatsız bir biçimde el koymasındır. İkincisi ise, Atatürk'ün tüm malvarlığını devlete bağışlamasıdır.

Peki, Atatürk niçin Türkiye'yi işçi sınıfına değil de gençliğe emanet etti. İşçi sınıfının tarihsel misyonuna inanmıyor muydu?

Atatürk'ün bu tavrının birinci nedeni, işçi sınıfının bu yıllarda nicel ve nitel açılarından çok zayıf olmasıydı. Osmanlı'da işçi sınıfının mavi yakalı kesimlerinin çok büyük bölümünü Ermeni, Rum ve Yahudi işçiler oluşturuyordu. Bunların önemli bölümü Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ülkeyi terk etti. Müslüman işçilerin önemli bölümü de Kurtuluş Savaşı sırasında bu mücadeleye kayıtsız kaldı. Mustafa Kemal Paşa, bu sınıfın desteğini alabilmek amacıyla, daha 1921 yılında Ereğli Kömür Havzası işçileri için çıkarılan 151 sayılı Kanunla başlayarak, işçi sınıfına önemli kazanımlar getirilmesini sağladı. Cumhuriyet döneminde de işçi sınıfının memur ve işçi statülerinde istihdam edilen kesimleri için önemli haklar getirildi. Ancak insanların anlayışlarının değiştirilmesinin ne kadar zor olduğunu bilen Atatürk, Cumhuriyet Türkiye'sini Cumhuriyet'in çocuklarına, gençlerine emanet etti.

Onuncu Yıl Marşı'nda "Örnektir uluslara açtığımız yeni iz; İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz," dizeleri vardır. Atatürk'ün adım adım, aşama aşama ulaşmaya çalıştığı toplumsal ilişkiler, "imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitle" olmaktı. Ancak Atatürk'ün yaşadığı dönemde bunu gerçekleştirmenin maddi koşulları yoktu.

Atatürk'ün attığı adımlar, kapitalizm ve sosyalizmin dışında üçüncü bir yol değildi; üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyete dayalı, sermayedar sınıfın gücünün kontrol altına alındığı, temel kamu hizmetlerinin devlet tarafından parasız olarak sağlandığı, işçi hak ve özgürlüklerine saygı gösterilen, sınıf çatışmalarına gerek kalmaksızın Türkiye'ye özgü bir sosyalizm kurma mücadelesiydi. Ancak barışçıl süreçlerle adım adım oluşturulan bu sosyalizm, bağımsız bir Türkiye'de gerçekleştirilecekti. Mustafa Kemal Paşa, birçok kişinin Bolşevikliğe savrulduğu bir dönemde, Sovyet Rusya'ya bağımlılık anlamına gelen Bolşevikliği uygun bir dille reddederek ve Sovyetler ile eşitlik temelinde bir ilişki geliştirerek, Türkiye'ye özgü bir sosyalizmin inşası için çalıştı.

Atatürk, Türkiye'ye özgü bir sosyalizmin başarısında Sovyetler Birliği ile dostluğun çok önemli olduğunu düşünüyordu. İşin ilginç yanı, Frunze'nin 25.12.1921 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya söyledikleri gerçekleşiyor gibiydi. Frunze şunları söylemişti: "Eğer siz kendi politikanızı tam demokratikleşme ve devlet sosyalizmi istikametinde yönlendirirseniz, Batı'da komünist devrimden sonra hiçbir zorluk çekmeden ve kan dökmeden komünist ihtilale dahil olabilirsiniz." Frunze'nin söylediği "Batı'da komünist devrim" idi. O beklenti gerçekleşmedi; ancak Sovyetler Birliği dünya politikasında güçlü bir devlet olarak yerini aldı. Mustafa Kemal Paşa da, bu nedenle, hayatının son yıllarında, Ali Fuat Cebesoy'a, Celal Bayar'a ve büyük olasılıkla da Tefik Rüştü Aras'a, Sovyetler Birliği ile dostluğun sürmesi vasiyetinde bulundu. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Doğan Avcıoğlu, *Milli Kurtuluş Tarihi 1838'den 1995'e, Cilt 3*, İstanbul Matbaası, İstanbul, 1974, s.1478-1479)

Türkiye işçi sınıfının nicel ve nitel olarak çok geliştiği günümüz koşullarında, Atatürk'ün Türkiye'ye özgü sosyalizm anlayışının öğrenilmesi, kavranması, korunması, kayıplarının geri alınması ve daha da ilerilere götürülmesi, Türkiye'nin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin önşartıdır. Gündemdeki görev, Sosyalistlerle Kemalistlerin ittifakı değildir; sosyalistlerin, Atatürk'ün Türkiye'ye özgü sosyalizmi yolunda, sermayedar sınıfın halkçı devletin etkili bir kontrolü altında olduğu bağımsız ve demokratik bir Türkiye yolunda, üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyeti, diğer bir deyişle, sosyalizmi (Atatürk'ün yaptığı gibi) adım adım kurarak ilerlemeleridir.